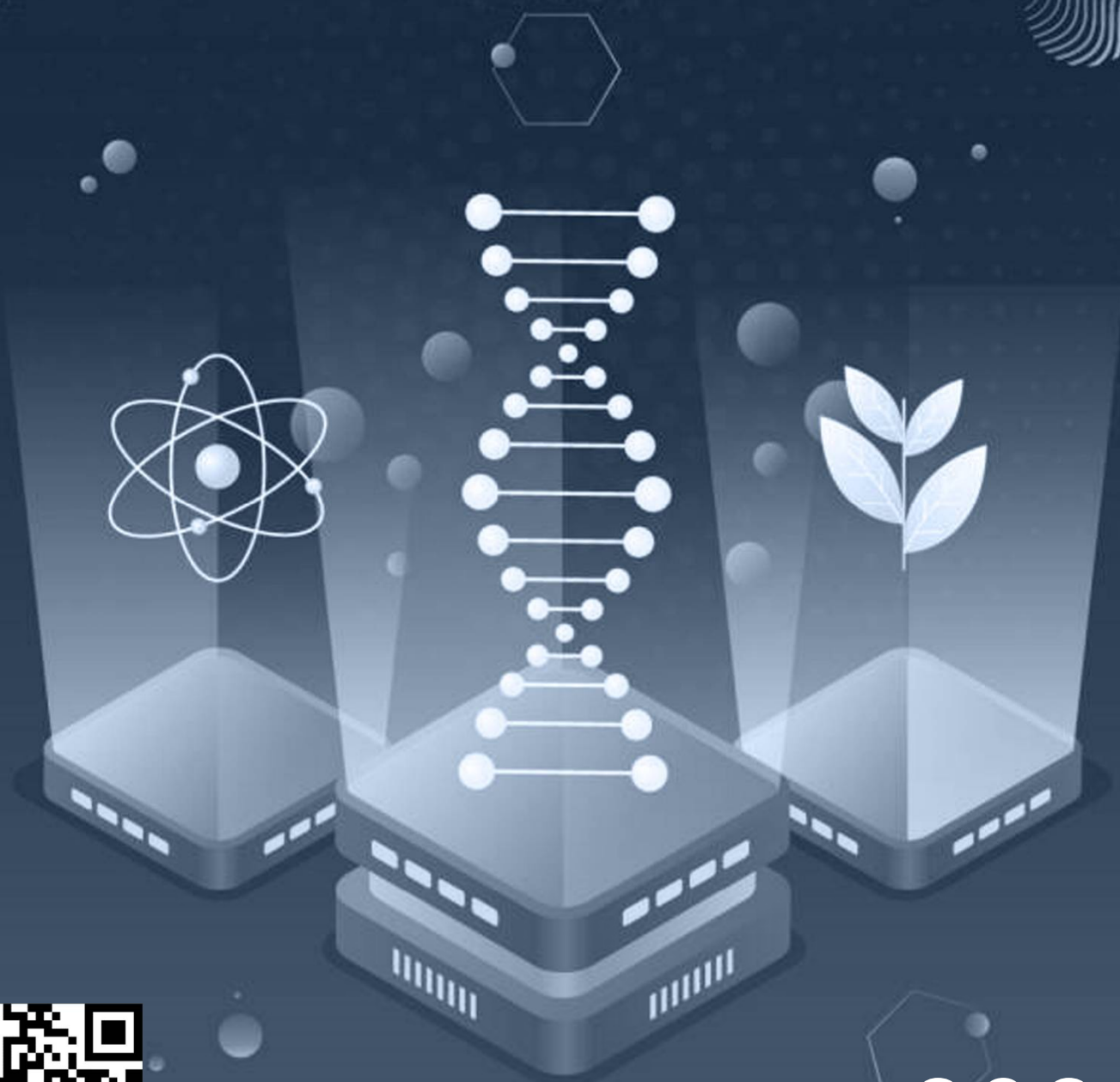

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 3 **2026**

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 3 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 3

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 3

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№3 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-3>

Бош муҳаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

- 1. Matyakubov Nurbek Rayimberganovich.**
TOSHKENT METROPOLITENINING BIRINCHI NAVBATI QURILISHI TARIXIDAN.....7
- 2. Muborak Madrimovna Matyakubova.**
XIX ASRDA XIVA XONLIGIDA TANGA ZARB QILISH AMALIYOTI VA ZARBXONA ISHI.....11
- 3. Bazarbayev Sanjar Xamzayevich.**
ASALARILAR JAMIYATI VA IJTIMOIIY HAMKORLIK: ETNOLOGIK TAHLIL.....15
- 4. Nurmetov Ismoil Alimbayevich.**
SOVET DAVRIDA O‘ZBEKISTONDA AGRAR-INDUSTRIAL SIYOSAT VA UNING EKOLOGIK OQIBATLARI (1960–1980 YILLAR).....20
- 5. Xudaybergenov Hayitboy Satimovich.**
“XORAZM YOG‘OCH O‘YMAKORLIGI AN‘ANALARI: (ICHAN-QAL‘A MUZEYI MATERIALLARI ASOSIDA)”.....24
- 6. Mallabayev Botirjon Baxtiyorovich.**
YOSHLAR TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHDA ILM-FANNING AHAMIYATI.....28
- 7. Nozima B. Agzamova.**
ILK XRISTIAN JAMOALARINING MARKAZIY OSIYO HUDUDIGA KIRIB KELISHI TARIXI.....34

PEDAGOGIKA

- 1. Sharipov Allabergan Kamilovich.**
JISMONIY MADANIYAT VA SPORT MUTAXASSISLARINI KASBIY TAYYORLASHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: SO‘ROVNOMA ASOSIDA EMPIRIK TAHLIL.....41
- 2. Masharipov Ravqat Madraximovich.**
KURASHDA KO‘P YILLIK TAYYORGARLIK BOSQICHLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....50
- 3. E.Y.Davletov.**
BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING PEDAGOGIK TAFAKKURINI KVAZI TADQIQOTCHILIK METODI YORDAMIDA RIVOJLANTIRISHGA YO‘NALTIRILGAN YONDASHUVLAR.....56
- 4. Mustafo Yunusxo‘jayev.**
NAJMIDDIN KUBRONING “USUL AL-‘ASHARA” ASARIDA YOSHLARNI ICHKI TARBIYAGA O‘RGATISH MASALALARI.....62

IQTISOD

5. Xudoyorov Lochinbek Bahromovich.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SERVIS SOHASINING TRANSFORMATSIYASI
VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....67

6. Meliboyev Ibroxim.

SAMARQAND VILOYATI BO‘YICHA HUDUDIY OLIY TA‘LIM TASHKILOTLARIDA
RESURS SALOHİYATI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR
TAHLILI.....74

7. Matkarimov Mansur

SUV XO‘JALIGI SOHASIDAGI OBYEKTЛАRNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ORQALI
SAMARALI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....80

8. Baxtiyorova Vasilaxon Muzaffarovna.

INNOVATSION IQTISODIYOTDA TIBBIY XIZMATLARNI KO‘RSATISHNI
RAQAMLASHTIRISHNING AFZALLIKLARI.....91

9. Aminbayeva Guli Ravshanbek qizi

TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN
FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI: XORIJIY ADABIYOTLAR TAHLILI.....95

FILOLOGIYA

1. Abdulla Xudoyberganov G‘ofurjon o‘g‘li.

TASAVVUFİY RAMZLAR IFODASIDA SULAYMON BOQIRG‘ONIY MAHORATI.....100

2. Убайдова Дилрабо Аскарровна.

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ
РУССКОГО И УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ.....104

Mallabayev Botirjon Baxtiyorovich
Namangan davlat universiteti dotsenti
b.mallaboev@mail.ru

YOSHLAR TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHDA ILM-FANNING AHAMIYATI

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.19654403>

Annotatsiya. Mazkur maqolada yoshlar tafakkurini shakllantirish va rivojlantirish jarayonida ilm-fanning ahamiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy jamiyat taraqqiyotida yosh avlodning intellektual salohiyati, tanqidiy fikrlashi va ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda ilm-fan muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada yoshlar tafakkurining rivojlanishida ta'lim tizimi, ilmiy bilimlar, innovasion yondashuvlar hamda ma'naviy-ma'rifiy muhitning o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, yoshlarni ilm-fanga jalb etish, ularning ijodiy va tahliliy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish orqali jamiyatning barqaror taraqqiyotiga erishish imkoniyatlari ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar. Yoshlar tafakkuri, ilm-fan, intellektual rivojlanish, ta'lim tizimi, ilmiy dunyoqarash, innovatsiya, yoshlar siyosati, ma'naviy-ma'rifiy muhit, bilim va tafakkur.

Маллабаев Ботиржон Бахтиёрович
доцент Наманганского государственного университета
b.mallaboev@mail.ru

ЗНАЧЕНИЕ НАУКИ В ФОРМИРОВАНИИ МЫШЛЕНИЯ МОЛОДЕЖИ

Аннотация. В данной статье анализируется роль науки в процессе формирования и развития мышления молодежи. В условиях современного общественного развития наука выступает важным фактором в формировании интеллектуального потенциала, критического мышления и научного мировоззрения молодого поколения. В статье раскрывается значение системы образования, научных знаний, инновационных подходов и духовно-просветительской среды в развитии мышления молодежи. Также научно обосновываются возможности достижения устойчивого развития общества через вовлечение молодежи в научную деятельность и развитие их творческого и аналитического мышления.

Ключевые слова: мышление молодежи, наука, интеллектуальное развитие, система образования, научное мировоззрение, инновации, молодежная политика, духовно-просветительская среда, знания и мышление.

Mallabayev Botirjon Bakhtiyorovich
Associate Professor of Namangan State University
b.mallaboev@mail.ru

THE IMPORTANCE OF SCIENCE IN SHAPING YOUTH THINKING

Abstract. This article analyzes the role of science in the process of forming and developing youth thinking. In the context of modern societal development, science serves as a key factor in shaping the intellectual potential, critical thinking, and scientific worldview of the younger generation. The paper highlights the role of the education system, scientific knowledge, innovative approaches, and the spiritual and educational environment in the development of youth thinking. It also provides a scientific justification for achieving sustainable societal development through engaging young people in scientific activities and fostering their creative and analytical thinking.

Keywords: youth thinking, science, intellectual development, education system, scientific worldview, innovation, youth policy, spiritual and educational environment, knowledge and thinking.

KIRISH.

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv jarayonlari kuchayib borayotgan sharoitda jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida yosh avlodning intellektual salohiyatini rivojlantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Yoshlar tafakkurini shakllantirish, ularda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va innovasion g'oyalarni ilgari surish qobiliyatini rivojlantirishda ilm-fan muhim o'rin tutadi. Chunki ilm-fan nafaqat bilimlar majmuasi, balki insonning dunyoqarashi, ijtimoiy faolligi va intellektual imkoniyatlarini belgilab beruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda jahon miqyosida ilmiy-tadqiqotlar va innovasion texnologiyalar jadal rivojlanib borayotgan bir sharoitda yoshlarning ilm-fanga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning ilmiy dunyoqarashini shakllantirish va intellektual salohiyatini yuksaltirish strategik ahamiyatga ega hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, yoshlar tafakkurini rivojlantirishda ilm-fanning o'rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ta'lim tizimida ilmiy bilimlarning samarali tatbiq etilish mexanizmlarini o'rganish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolada yoshlar tafakkurini shakllantirishda ilm-fanning roli, uning yosh avlodning intellektual rivojlanishiga ko'rsatadigan ta'siri hamda zamonaviy ta'lim muhitida ilm-fan orqali tafakkurni rivojlantirishning asosiy omillari tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ma'rifatga intilish barcha davrlarda insonlarga xos xususiyat sifatida uning dunyoni bilishidagi vosita bo'lgan. Darhaqiqat, yurtimizda hayotning barcha jabhalarida keng qamrovli islohotlar amalga oshirilayotgan, O'zbekistonning jahon hamjamiyatida nufuzi tobora ortib borayotgan bir davrda aholining bilimdonligi muhim ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimov e'tirof etganidek: "Faqat bilimli, ma'rifatli jamiyatgina demokratik taraqqiyotning barcha afzalliklarini qadrlay olishini va, aksincha, bilimi kam, omi odamlar avtoritarizmni va totalitar tuzumni ma'qul ko'rishini hayotning o'zi ishonarli tarzda isbotlamoqda" [2.150].

Ilmga intilish garchand yoshidan qat'i nazar barcha insonlarga xos bo'lsada, lekin yoshlik davrida bilim olmoqlikning ijtimoiy xususiyati ko'proqdir. Avvalo, yoshlarda hali hayotiy tajriba bo'lmaganligi uchun tabiiy ravishda bilishga intilish bo'ladi. Ikkinchidan, yoshlarning ongi toza bo'lganligi, hali yaxshilik yomonlik haqida tushunchalar kam bo'lganligi uchun bilimlarni qabul qilish darajasi yuqori bo'ladi. Shu o'rinda xaqimizning "yoshlikda olgan bilim, toshga o'yilgan naqsh kabidir" iborasini ishlatish o'rinli. Uchinchidan, hali yoshlarda turmush tashvishlari bo'lmaganligi uchun, ilm olishga shart-sharoit bo'ladi.

Ko'p yillik ilmiy kuzatishlar va tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inson o'z umri davomida oladigan barcha informatsiyalarning 70 foizini 5 yoshgacha bo'lgan davrda ular ekan[3.33].

Yoshlardagi ilmga intilishda bir qancha omillar ham ta'sirli. Masalan, birinchidan, insonning naslida ilmga intiluvchilar ko'pligi, genetik tarzda unda qabiliyat borligi tufayli bilimli bo'lishi. Ikkinchidan, ota-onasining ziyoli toifasida bo'lishi va albatta, farzandini ham bilimli bo'lishi uchun ota-ona ta'siri. Uchinchidan, bolaning tarbiya topayotgan muhit, ya'ni, o'qiyotgan maktab va mahallasidagilar bilimga intiluvchi va ma'rifatli kishilar bo'lishi ta'sir etadi. To'rtinchidan, ma'rifat

maskanlari yaqinida joylashganligi va yoshlarning bunday maskanlardan baxramand bo'lish darajasi ham yoshlarning ilm olishiga ta'sir etadi.

Insonning bilimlar bilan boyishining doimiy jarayoni hozirgi sharoitda fanning jamiyat hayotidagi rolining ortib borishi bilan shartlangan yangi xususiyatlarni kasb etdi. Endi u mavjud bilimlar va ko'nikmalarning amaliy yo'l bilan to'ldirilishini namoyon etmaydi. Insonlarni ilmiy bilimlar va ularni amaliyotda qo'llash uquvlari bilan boyitish jarayoni hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Buni esa uzluksiz rivojlanuvchi va rivojlanish jarayonida tabaqalashuvchi ta'lim tizimisiz amalga oshirib bo'lmaydi[11.273].

Yoshlarning yangi bilim olishga xohishining mavjudligi, ularni takomillashtirish va boyitib borishi hayotiy zarurat hisoblanadi. Bilimlarni o'zlashtirish jarayoni ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi yoki sub'yektning o'zaro ta'sirlashuvi hisoblanadi.

Garchand ilm olish vositalari, ya'ni kitoblar, tele-radio, internet ma'lumotlari, audio-video ma'lumotlari, ta'lim yo'nalishlari, repititordan tahsil olish va shu kabi bilim olish yo'nalishlari ko'p hisoblansada, lekin ilmiy-ma'rifiy kitoblardan bilim olish inson tarbiyasi, ilm olishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Islom dinining muqaddas kitobi bo'lmish Qur'onning aksariyat suralari va oyatlarida insonlarning bilim olishi, ma'rifatli bo'lishi qayta-qayta uqtirilgan, bilimlilar bilan bilimsizlarni tenglashtirib bo'lmasligi aytilgan. Quronda ilk nozil bo'lgan oyat ham "Iqro" yani "O'qi" so'zidir. "Alaq" surasining uchinchi, beshinchi oyatlarida "O'qing! Sizning parvardigoringiz (insoniyatga)qalamni (ya'ni qalamni, xatni) o'rgatgan o'ta karamli zotdir. U zot insonga bilmagan narsalarini o'rgatadi", deyilgan. Quronda "ilm" so'zi turli hollarda bir necha marotaba qaytarilgan.

Rasululloh s.a.v aytganlar: -Mo'min olim mo'min ibodatxondan 70 daraja ortiqdir. Bir daraja bilan ikkinchi daraja orasida esa yer bilan osmoncha masofa bor(Imom G'azzoliy). Har narsanig o'z yo'li bor. Jannatning yo'li bilimdir(Suyutiyy). Yuqoridagi bilim va olimlar haqida keltirilgan hikmatlii gaplar "Bilim- iymon chirog'i" kitobidan olindi. (T.: Toshkent Islom Universiteti. To'plovchi va tarjimon A.Abdujabborov 2000)

Qadimgi sharq manbalari hususan "Avestoda"da ilm haqida shunday ma'lumotlarni uchratishimiz mumkin.

Mashg'ulotlarni o'tkazishdan ko'zlangan asosiy maqsad - bolalar qalbida yoshlikdan dunyodagi barcha yaxshilik va ezguliklarning bunyodkori, Oliy tangri Ahura-Mazdaga e'tiqodni mustahkamlash, insonlar boshiga jamiki yomonliklar va yovuzliklarni soluvchi Axura-Manu (Ahriman)dan nafratlanish hissini tarbiyalashdan iborat bo'lgan. Zardusht esa, "muallim - kohinlarning burchlari bolalarga ilmlarni yaxshilik yo'siniga ko'ra o'rgatib, yaxshi bilan yomonni ajrata oladigan qilish, to'g'ri yo'lga hidoyat etishdir. Kimda-kim, aqlu farosat bilan yomonlikka qarshi kurashsa, u Ahura-Mazda yo'lini tutgan bo'ladi", - deydi.

Zardushtiylik ta'limoti Yunoniston va Kichik Osiyoda diniy, dunyoviy, falsafiy, tabiiy ilmlarning rivojlanishiga boshlang'ich turtki bo'libgina qolmasdan, balki Fales, Anaksimandr, Heraklit, Aflotun, Demokrit, Arastu, Epikur kabi faylasuf donishmandlar ta'limotiga ta'sir etgan[12.30.34].

Ibn Sino ilmlarni 2 qismga bo'ladi: nazariy va amaliy ilmlar. Amaliy ilmlarning mavzusi inson faoliyatidir. Nazariy ilmlar haqiqatni bilishga, amaliy ilmlar esa yaxshi ishlarni bajarishga qaratilgan. Jamiyat kishilari o'zaro kelushuv asosida qabul qilinadigan adolatli qonunlar yordamida boshqarilishi lozimligini aytadi. Bunda insonning axloqi fazilatlarini muhim o'rin egallaydi. U insonlarning kundalik foydali amaliy ishlarini ulug'laydi, axloqiy munosabatlarda kamtarlik, izzat-hurmat, jasurlik, ayniqsa to'g'rilik, sofdillik kabi xulqiy qoidalarga alohida e'tibor beradi. Bu xususiyatlar inson kapitali ijtimoiy omillarito'g'risidagi g'oyaga mos keladi.

Dunyoda ilmga teng keladigan boylik yo'q. Ilm har narsadan yuqori, hech narsa unga teng kelmaydi. Inson o'z xalqi, millati, vatani oldidagi farzandlik burchi va mas'uliyatini ilm-ma'rifat tufayli chuqur his qiladi, bilib, anglab oladi.

Mamlakatimiz tarixida uyg'onish davri deb nom olgan va ilm gulshanlarini charog'on etgan yurtdoshlarimizning yoshlik davridagi ilmga bo'lgan intilishlari, kechayu-kunduz xalq manfaatlarini

yo'lida zaxmat chekishlari ularni dunyoga tanitdi. Ularni hayot va ijodlari haqida o'qir ekanmiz, ilm olish va bilimning qadri haqidagi ularning ayrim qarashlariga to'xtalib o'tdik.

Abu Rayxon Beruniyning yoshligi garchand ko'p qiyinchiliklar bilan o'tgan bo'lsada, o'zining tafakkuri o'tkirligi bilan ziyoli insonlar e'tiboriga tushdi. O'sha davrdagi davlat hukumdori uni o'z homiyligiga oladi. Uning bilim tafakkuri va mushohada qobiliyati kuchliligi o'zga mamlakat shohlarining ham e'tiborini tortgan. Ustoz Beruniy bir qancha tarixiy asarlar yaratgan. Barcha asarlarida ilm to'g'risida alohida to'xtalgan.

Beruniy shunday yozadi, “Zamondoshlarimga nazar solganimda shuni ko'rdimki, ular hamma joylarda jaholat libosini yopinganlar va shu bilan bir-birlari qarshisida faxr qiladilar. Ular fazilat egalariga qarshi dushmanlik olovi bilan lovullab yonadilar va (peshonasiga) ilm muhri bosilgan har bir kishini ta'qib qilib, ungan turli-tuman ozor va yomonlik yetkazadilar”[10.28].

Beruniy yashagan sharoit, uni o'ragan muhitda ana shu toifadagi shaxslar ko'pchilikni tashkil etar edi. Shunday murakkab davrda yashagan olim tinmay ijod qiladi, ilm-fan rivojiga katta xissa qo'shadi. Beruniy uchun ilm hayotiy zarurat edi. Ammo Beruniy atrofidagi bir guruh johillar ilmni tan olmas, ilm ahliga haqoratomuz muomalada bo'lar edi. Shunday kimsalarga javoban Beruniy ilmning qadr- qimmatini baland qo'yish kerakligini insonning chin fazilati ilmida ekanligini ishonch bilan uqtirar edi.

Beruniy mamlakat ravnaqi fan ravnaqi bilan uzviy bog'liq deb bildi. U “Har bir olim o'z muhokamasida amaliyotga asoslanishi, o'z tadqiqotida aniq bo'lishi, to'xtovsiz mehnat qilishi, xatolarini qidirib tuzatishi, ilmida haqiqat uchun har xil uydirma, yuzakichilikka qarshi kurash olib borishi zarur”[10.30],- degan edi.

O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimov “Biz kelajagimizni o'z qo'limiz bilan quramiz” asarida fan va siyosatning o'zaro munosabati masalasiga to'xtalar ekan, fan davlatga, xalqqa, jamiyat taraqqiyotiga xizmat qilishi lozim ekanligini alohida ta'kidlaydi. O'z fikrining isboti sifatida Abu Rayhon Beruniyning o'n asr burun aytgan fikrini keltirib o'tadi: “Ilm-fan kishilarning hayotiy ehtiyojlarini qondirish zaruratidan paydo bo'ladi”[4.150]. Bundan ko'rinadiki, allomaning qarashlari bugungi kun uchun ham katta ahamiyatga ega.

Alisher Navoiyning “Yigitlikda yig' ilmning mag'zini, Qarilik chog'i xarj qilgil oni” iborasi hayotiy haqiqat ekanligi o'z isbotini topib kelmoqda. Zero, Navoiy asarlarida ilmu ma'rifatga bot-bot murojaat qilinishi bejiz emas. Shaxsiy namuna sifatida ham ilmga alohida e'tibor qaratishi hayotiy a'moliga aylangan. Hususan, nasriy asari “Vaqqiyya”da mudarrislar va talabalarga o'z hisobidan yillik maosh, ya'ni “stipendiya” tayinlagan. Shoir o'zining yer bog'laridan tushadigan daromadlarini madrasa va unga qarashli joylarga sarflagan. Bu haqida tarixchi Xondamir shunday yozgan: “Atoqli olimlar va xurmatga loyiq san'at ahlining darajalarini ko'tarishda va martabalarini oshirishda qo'lidan kelgan qadar harakat qilib, bunday ishlarga katta ahamiyat berdi. O'quvchilar faqat o'qish bilan mashg'ul bo'lishlari uchun ularga nafaqalar tayin etib, madrasalar bino kildi”.

“Xamsa”dagi so'nggi doston – “Saddi Iskandariy”da Navoiyning ilm-ma'rifatga oid qarashlari ifodalangan. Iskandarning tarbiyasi, o'qituvchilari, olimlar xaqidagi mushohadalar, faylasuflarning mashvarati, Iskandarning olimlarga savoli va ularning javoblari bayon qilingan. Shuningdek “Xayratul abror” asarining II maqolatida bir ilm tolibining katta umidlar bilan o'z shahridan yo'lga chiqib, boshidan kechirgan kulfat va mashaqqatlarini tasvirlaydi.

Zulm durug ushbuki bir notovon,

Ilm tilab shaxridan ulgay ravon.

Egnida avroki kitobi aning,

Qilgali taxsil shitobi aning.

Albatta, ilm insoniyatning ziynati, ilm tufayligina hayotda qoqilmay yuuksaladi va rivojlanadi. Quyidagi keltirilgan baytlar so'zimizning isbotidir.

Bilik shoh aylasa hayvonning otin,

Netong, gar shoh qilsa kimsa zotin.

Ilm tufayli hayvonni shoh desalar, ajab emaski inson zoti ham ilm tufayli shoh bo'lsa.

Vagar ilm ichra bo'lmay birga qone',

Baridin baxravar bo'lsang ne mone'.

Agar olgan ilingdan qanoatlanmasang, barcha ilmlardan baxramand bo'lsang, senga hech narsa mone'lik qila olmaydi ("Farhod va shirin" dostonidan).

Xulosa shuki, Navoiyning asarlarini mutola qilishimiz bizni bilimli qilib qolmasdan, yuksak insoniy tuyg'ularni, el-yurtga bo'lgan milliy iftixorni shakllantiradi. Asosiysi, munosiblik hissi amaliy ishlar bilan quvvatlantirib borilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi.

Mazkur tadqiqotda yoshlar tafakkurini shakllantirishda ilm-fanning ahamiyatini tahlil qilishda bir qator umumilmiy va maxsus tadqiqot usullaridan foydalanildi. Avvalo, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, ilmiy maqolalar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda zamonaviy tadqiqotlar tahlili amalga oshirildi. Bu orqali yoshlar tafakkurining shakllanishida ilm-fanning roli va ahamiyatiga oid nazariy yondashuvlar o'rganildi.

Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv hamda induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Shuningdek, yoshlar tafakkuri rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlashda sosiologik yondashuv, ta'lim tizimi va ilmiy muhitning ta'sirini baholashda esa kompleks tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu metodlar orqali yoshlarning ilmiy dunyoqarashi shakllanishida ta'lim muassasalari, ilmiy tadqiqotlar va ma'naviy-ma'rifiy muhitning o'рни aniqlandi.

Shu bilan birga, tadqiqotda nazariy manbalarni umumlashtirish va konseptual tahlil qilish usulidan ham foydalanilib, yoshlar tafakkurini rivojlantirishda ilm-fanning ahamiyatini ochib beruvchi ilmiy xulosalar shakllantirildi. Mazkur metodologik yondashuvlar tadqiqot mavzusini har tomonlama o'rganish va ilmiy asoslangan natijalarga erishish imkonini berdi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot jarayonida yoshlar tafakkurini shakllantirish va rivojlantirishda ilm-fanning ahamiyati har tomonlama tahlil qilindi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy jamiyatda ilm-fan yoshlarning intellektual rivojlanishi, tanqidiy fikrlashi va dunyoqarashini shakllantirishda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ilmiy bilimlar orqali yoshlarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va ijodiy yondashuv qobiliyati rivojlanadi.

Shuningdek, ta'lim tizimida ilm-fanga asoslangan bilimlarning keng joriy etilishi yoshlarning ma'naviy va intellektual salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Tahlillar natijasida yoshlarning ilmiy faoliyatga jalb qilinishi, ilmiy tadqiqot ishlarida ishtirok etishi va innovasion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash ularning tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlar tafakkurini shakllantirishda ta'lim muassasalari, ilmiy markazlar va ma'naviy-ma'rifiy muhit o'rtasidagi o'zaro hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, zamonaviy axborot texnologiyalari va ilmiy innovatsiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish yoshlarning ilmiy dunyoqarashini kengaytirish va ularning intellektual salohiyatini rivojlantirishda samarali omil hisoblanadi.

Shu bilan birga, tahlillar natijasida yoshlarni ilm-fanga qiziqtirish, ularni ilmiy tadqiqot faoliyatiga jalb etish va innovasion fikrlashni rivojlantirish orqali jamiyatning barqaror taraqqiyotini ta'minlash mumkinligi ilmiy jihatdan asoslandi. Bu esa yosh avlodning intellektual imkoniyatlarini yuksaltirish va ularni jamiyat taraqqiyotining faol ishtirokchisi sifatida shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zero bugungi kun yoshlaridan O'zbekistonnig jaxonning rivojlangan davlatlar qatoridan muxim o'rin olishida, ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy va ma'rifiy soxalarning yuqori cho'qqilarini zabt etishlari lozim.

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib, jadidchilik harakati XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Markaziy Osiyoda yuzaga kelgan muhim ijtimoiy-ma'naviy va mafkuraviy uyg'onish jarayoni sifatida namoyon bo'lganini ta'kidlash mumkin. Ushbu harakatning asosiy maqsadi jamiyatni ilm-ma'rifat, ta'lim-tarbiya va milliy o'zlikni anglash orqali yangilash hamda mustamlakachilik sharoitida millatning ijtimoiy-siyosiy va madaniy rivojlanish yo'lini belgilashdan iborat edi.

Tadqiqot natijalari jadid ziyolilari — Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdulla Avloniy, Abdurauf Fitrat, Munavvarqori Abdurashidxonov va boshqa ma'rifatparvarlarning faoliyati jamiyatda intellektual uyg'onishni shakllantirish, milliy tafakkurni rivojlantirish va xalqning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilganini ko'rsatadi. Ular ilm-fan, ta'lim va ma'rifatni jamiyat taraqqiyotining

asosiy omili sifatida talqin qilib, millatni taraqqiyot yo'liga boshlovchi muhim ijtimoiy mexanizm sifatida qaraganlar.

XULOSA.

Jadidlar qarashlarida tarbiya, ma'rifat va din uyg'unligi jamiyatning ma'naviy barqarorligi va ijtimoiy taraqqiyotining asosiy sharti sifatida talqin etilgan. Ayniqsa, yosh avlod tarbiyasi, ilmiy bilimlarni ommalashtirish va milliy madaniy merosni asrash masalalari ularning ijtimoiy-falsafiy ta'limotida markaziy o'rin egallagan. Bu esa jadidchilik harakatining nafaqat mafkuraviy, balki amaliy ijtimoiy islohotlarga qaratilgan keng qamrovli harakat bo'lganini anglatadi.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, jadidchilik merosi bugungi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab qolmoqda. Unda ilgari surilgan ma'rifatparvarlik, milliy taraqqiyot, bag'rikenglik va ijtimoiy hamjihatlik g'oyalari zamonaviy jamiyatda barqaror taraqqiyotni ta'minlash, milliy o'zlikni mustahkamlash va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda muhim nazariy va metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Ta'lim sohasining mamlakat aqliy salohiyatini yuksaltirish inson kapitali ekanligi, globallashtirish sharoitida inson resurslarining iqtisodiyotni rivojlantirish va raqobatbardoshligini oshirishning asosiy omiliga aylanganligi, iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi texnologik o'zgarishlar ko'proq inson kapitalining jamg'arilishi natijasidir. Shu bois, mamlakatimizning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini jadallashtirish va uning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda ta'lim tizimining o'rni beqiyosdir. Amaliy ishlardan ko'zlangan masad taraqqiyot yo'lidan izchil rivojlanib borishdir. Bu jarayonda eng avvalo, yuksak intellektual sadohiyatga yega bo'lgan, zamonaviy bilim va kasb-hunarlarni o'zida mujassam etgan inson kapitalini takomillashtirishdan iborat.

Davlat va jamiyat o'z taraqqiyot yo'lida voyaga yetib kelayotgan yosh avlodni, o'zining tarixiy, madaniy va intellektual merosini asrab-avaylashga, boyitish va ko'paytirishga, shuningdek, milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashni asosiy vazif etib belgilagan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Ryespublikasi Konstitutsiyasi. - T.: O'zbekiston, 2008.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. -T.: O'zbekiston, 1997. B. 150.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat –yengilmas kuch. ,-T.: O'zbekiston, 2008 yil, 33-bet
4. Karimov I.A. Biz kelajagimizni o'z qo'limiz bilan quramiz. – T.: O'zbekiston, 1999. – B.150.
5. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz.- Toshkent: O'zbekiston, 2017.
6. Avesto. Tarixiy-adabiy yodgorlik./Asqar Mahkam tarjimasi. –T.: Sharq, 2001.
7. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. -T.: "G'ofur G'ulom" nashr., 1983.
8. Forobiy Abu Nasr. Fozil odamlar shahri. -Toshkent: A.Qodiriy nom. Xalq merosi nashriyoti.1993.
9. Avloniy A. Turkiston yoxud axloq. Toshkent: O'qituvchi, 1992
10. Qayumov Aziz. Abu Rayxon Beruniy Abu Ali Ibn Sino.Toshkent. "Yosh gvardiya" 1987. 28 bet
11. Inson taraqqiyoti. Darslik. I.f.d., prof. Q.X. Abdurahmonov tahriri ostida . – T.: Iqtisodiyot, 2013. – 273b.
12. F.Sulaymonova. Sharq va g'arb. T., "O'zbekiston", 1997, 30-34 - betlar
13. M.Bekmurodov. Inson kapitali-taraqqiyot omili. Toshkent. "Ma'naviyat", 2015. 4-bet.
14. Sodirjonov, M. (2023). Yoshlar kundalik hayotining virtuallashtirish sabablari va omillari (sotsiologik tahlil). in Library, 3(3), 36–40. <https://inlibrary.uz/index.php/archive/article/view/25661>
15. Sodirjonov, M. (2023). Sosiologicheskiy analiz dinamiki i transformatsii chelovecheskogo kapitala. in Library, 3(3), 177–184. <https://inlibrary.uz/index.php/archive/article/view/25659>

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].